

Jina Nambari.....

Shule Sahihi

Tarehe

KISWAHILI

Karatasi ya Pili

(Ufahamu, ufupisho, matumizi ya lugha na Isimujamii)

Julai / Agosti 2018

Muda: Saa 2½

MTIHANI WA MWISHO WA MUHULA WA PILI

Kidato cha Nne

KISWAHILI

Karatasi - 102/2

Julai / Agosti 2018

Muda : Saa 2½

MAAGIZO

- Andika jina na nambari yako kwenye nafasi ulizoachiwa hapo juu.
- Tia sahihi yako kisha uandike tarehe ya mtihani.
- Jibu maswali yote.
- Andika majibu yako katika nafasi ulizoachiwa katika kijitabu hiki cha maswali.
- Majibu yako yaandikwe kwa lugha ya Kiswahili.

KWA MATUMIZI YA MTAHINI PEKEE

SWALI	ALAMA	TUZO
1	15	
2	15	
3	40	
4	10	
JUMLA	80	

A. UFAHAMU (alama 15)

Soma ufahamu unaofuata kisha ujibu maswali yanayofuata

Macho ya Abdul yalipigwa na mwali mkali wa jua la asubuhi. Ilikuwa ndiyo mara yake ya kwanza kuuona mwanga halisi wa ombwe lijiitalo dunia tangu alipohukumiwa kifungo gerezani. Punde tu komeo la mlango wa seli lilipofunguliwa, ilimIazimu Abdul ayafumbe macho kabla ya kuyafumbua tena taratibu ili yazoe mabadiliko yake.

Ilikuwa ndiyo siku ya Abdul ya kuachiliwa huru kutoka kwenye kifungo kirefu kilichoyapa macho yake mazoea ya giza la kaburi mle gerezeni. Macho yake yalipokwishaizeo ile hali na kumhakikishia kuwa kila alichokuwa akikiona si kizuka ila uhalisia, alipiga hatua. Akatoka nje ya mlango wa seli, kisha kwa kutoamini, akageuka nyuma kulitazama tena lile pango alimokuwa ametikwa katika muda huo wote. Akayafikicha macho kwa kutoamini huku machozi yakimdonoka asijue kama yalikuwa ya furaha au ya huzuni. Alipogeuka kuanza safari ya uhuru wake, macho yake yalikumbana na lango la gereza . Hapo, akasita kidogo, labda kuhakikisha kama kweli alikuwa huru. Bila shaka, hakuna askari wa gereza aliyemshikia bunduki au kumuamuru asimame. Walimtaazama tu na kumpa tabasamu.

Taratibu, Abdul aliendelea kupiga hatua. Mhemko aliokuwa nao kutokana na hewa safi iliyompenya mapafuni uliufanya moyo wake upige kwa kasi. Ghafla, tabasamu ikapasua mashavuni pake. Akasita. Akainua pua yake iliyompa hakikisho kuwa uvundo na uozo wa seli haukuwa naye tena. Ingawa mwili wake uijaa mabaka ya uchafu na matambara yaliyouficha uchi wake kuvunda, hilo halikumkera tena. Kwa hivyo, akatia tena tabasamu. Lake kuu lilikuwa shukrani kwa kuepuka yale madhila ya joto na rundo la wafungwa. Na kama hilo halikutosha, aligeuka tena ili sasa kuliangalia lile gereza. Bila kutarajia, alipiga magoti, akainua mikono kupiga dua, “Ewe Mungu, niepushe na balaa nyingine.”

Safari ya Abdul kutoka katika majengo ya gereza ilikumbwa na mseto wa mawazo. Alipokuwa katika ujia uliomwelekeza katika barabara kuu, mambo mengi yalimpitikia mawazoni asipate jawabu. Hakujua kama wazazi wake walikuwa wangali . hai, na kama walikuwa bado wanaishi katika nyumba ile ya kukodi kwa miaka hiyo kumi aliyokuwa jela, 'Je, nikiwakosa, nitaenda wapi? Nitaanzia wapi kuwatafuta?' Mawazo hayo yaliifungua mifereji ya machozi, kisha ile ya makamasi, Balagha hiyo ilimfikisha katika kituo cha magari ya uchukuzi kwa ule aliouona kuwa muda wa kufumba na kufumbua. Aliyafuta.machozi yake haraka kwa kiganja kisha akaziba tundu la pua, tayari kupenga kamasi. Hata hivyo, kabla hajafanya hivyo, nafsi yake ilimtahadharisha kuwa hatua hiyo ingekatiza uhuru aliopewa kwa kuchafua mazingira. Kwa hivyo akaghairi. Akavuta ncha ya shati lake na kuitumia kama hankachifu kutimiza azma yake.

Hapo kituoni, matatu iliyokuwa mbele ilikuwa na watu wachache. Abdul akaingia na kukaa upande wa kioo ambapo tafakuri nyingi zilimjia. Akakumbuka jinsi kesi yake ilivyoendeshwa kinyume kabisa na ukweli na hukumu kutolewa kinyume cha haki. Mimi Abdul, mtoto twaa tangu kuzaliwa kwangu hata mdudu sijawahi kumpona kwa udole wangu, ndiyo sasa nije kusingiziwa kuu mtu? Mungu wangu! Kwa nini dunia hii haina wema? Kwa nini wanaodaiwa kuwa wasomi hata wakapewa jukumu la kuwakilisha maslahi ya raia ndio wanaowadhulumu hao raia? Hivi, hata hukumu na tajiriba yake aliamua kufuatilia zile porojo za wanaojiita majasusi? Angeahirisha hukumu yake ili kufanya uchunguzi zaidi, bila shaka nisingepata mapigo na dhuluma hizo zote. Kwa kweli, hii ni dunia ya mwenye nguvu mpishe! Abdul alijisemea.

Maswali

a) Kwa nini Abdul alifungwa? (alama 2)

.....
.....
.....

b) Kwa kurejelea kifungu eleza mashaka katika asasi za kurekebisha tabia. (alama 4)

.....
.....
.....
.....

c) Ni kinyume kipi kinachoonekana katika kifunga hiki? (alama 2)

.....
.....
.....
.....
.....

d) Ni mambo yapi yaliyomtia Abdul machugamachuga alipoachiliwa huru. (alama 3)

.....
.....
.....
.....

e) Abdul anaelekea kuwa na hulka gani. Fafanua kwa kurejelea kifungu. (alama 2)

.....
.....
.....

f) Msamiati ufuatao una maana gani kwa mujibu wa kifungu hiki. (alama 2)

i) Ombwe

ii) Mhemko.....

2. MUHTASARI (alama 15)

Soma makala yafuatayo kisa ujibu maswali.

Swala la nidhamu ni nyeti sana ambalo lafaa kushughulikiwa ipasavyo ili mambo yawe shwari katika ulimwengu. Nidhamu inapodumishwa basi maswala mengine huwa rahisi kutekeleza popote pale. Katika Biblia ni dhahiri kuwa Bwana Mungu aliumba mwanadamu kamilifu, Adamu, akamweka katika bustani ya Edeni ili atawale viumbe wengine. Mungu alimpa Adamu uhuru wa kula chochote alichotaka katika bustani ya Edeni lakini akamkataza kula matunda kutoka kwa mti uliokuwa katikati ya bustani hiyo. Baadaye Mungu akagundua kuwa Adamu alikuwa na kitwea cha ajabu kisha akaamua kuumba Hawa ili awe msaidizi wake. Bila shaka Adamu alifurahi kwa hatua hii. Hata hivyo, Hawa alindanganywa na shetani aliyekuja, kwa mfano wa nyoka, akala tunda walilokatanzwa na Mungu na hatimaye akampelekea Adamu naye akala. Matokeo yalikuwa kwamba walijipata uchi kisha Mungu akakasirika nao na kuwafukuza kutoka kwa bustani na kuwapa adhabu.

Mwanamume aliambiwa kuwa angefanya kazi na kutokwa na jasho ili apate chakula. Mke naye aliambiwa kuwa kujifungua kungekuwa na uchungu mwingi. Naye nyoka akaambiwa atakuwa na uadui mkubwa kati yake na mwanadamu na angekuwa akifa kwa kugongwa kwenye kichwa. Hata hivyo Mungu hakuwatekeleza wanadamu kabisa. Bwana Mungu alituma Yesu akafa mtini ili kila amwaminiye asije akaangamia, bali aweze kupata uzima wa milele. Ni dhahiri kuwa Mungu alikosewa sana na wanadamu aliowaumba lakini hakuwatupa kabisa bali aliwajalia nafasi nyingine ya kuwa wana wake. Ikiwa Mungu alifanya haya, sembuse sisi binadamu?

Kila mwanadamu hukosea na ni vyema njia mwafaka zifuatwe katika kutekeleza adhabu ili anayeadhibiwa aweze kubadilika na kuona makosa yake. Adhabu inapotolewa ni vyema kwanza kuchunguza cha kitendo. Sababu zinazopelekea kutendeka kwa kitendo hicho, dhamira ya mtendaji na athari za kitendo husika, Baada ya haya. mhusika atakuwa katika hali bora ya kutekeleza adhabu.

Katika nchi yetu kwa mfano, adhabu hutolewa katika asasi mbalimbali kama vile shule, vyo, ndoa kanisa msikiti miongoni mwa asasi nyingine. Katika ndoa kwa mfano, mke anapokosea mumewe adhabu lazima iambatane na sera za kijamii na kimataifa. Kwa mfano, swala la kuwapiga wanawake au wanaume katika ndoa halifai kabisa katika ndoa yoyote hata kama mtu amefanya kosa gani! Kuna njia mwafaka za kuleta masikilizano katika ndoa kama vile kushauriana, kuomba ushauri, nasaha au pia kwenda kanisani. Pia mambo yamezidi sana ambapo wanawake wakidhulumiwa wanaishia kuwaumiza waume zao sana au hata kuwaua! Swali ni je, ukiua mtu umesuluhisha tatizo lolote? Adhabu yoyote lazima iambatane na uzito wa kosa na pia athari zake kwa mhusika lazima zichunguzwe kabla ya adhabu yenyewe kutolewa.

Maswali

- a) Fupisha aya mbili za kwanza. (maneno 60 - 80) (alama 10, moja ya utiririko)

NAKALA CHAFU

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NAKALA SAFI

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Fupisha aya ya tatu. (alama 5, Moja ya utiririko)

NAKALA CHAFU

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jibu

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

C. SARUFI NA MATUMIZI YA LUGHA.

(alama 40)

a) Andika sifa zozote mbili za sauti zifuatazo.

(alama 2)

i) /u/

.....

ii) /ch/

.....

b) Tenga silabi katika maneno yafuatayo kisha uandike muundo wake.

(alama 2)

i) igwa

.....

ii) oa

.....

c) Andika upya sentensi kwa kutumia 'O' rejeshi tamati.

(alama 2)

Gari lililoanguka si lile unalolizungumzia.

.....

.....

.....

d) Unda nomino kutokana na kivumishi kifuatacho.

(alama 1)

Tepetevu.

.....

.....

.....

e) Badilisha katika usemi wa taarifa.

(alama 3)

Afisa wa usalama alisema kuwa wangemsaidia ikiwa angeshirikiana nao.

.....

.....

.....

f) Pambanua sentensi ifuatayo kwa kielelezo cha Vishale.

(alama 4)

Letu lililopaliliwa limetuletea mazao wengi.

.....

.....

.....

.....

g) Ainisha virai vyovyote vitatu. (alama 3)

Mwanafunzi yule mtoro hpenda kutembea katikati ya barabara kila wakati.

.....
.....
.....

h) Tunga sentensi moja kutofautisha vitate vifuavyo: (alama 2)

i) Chaka

.....
.....

ii) Shaka

.....
.....

j) Andika sentensi ifuatayo katika wakati ujao, hali timilifu. (alama 2)

Mwanafunzi aliandika insha nzuri.

.....
.....

k) Andika sentensi hii katika udogo wingi. (alama 2)

Mtoto amefunga mlango wa nyumba yao.

.....
.....

l) Onyesha matumizi mawili ya alama ya vifungo katika sentensi. (alama 2)

.....
.....
.....

m) Eleza maana ya kishazi. (alama 1)

.....
.....
.....

n) Nyambua vitenzi vifuatavyo kama ulivyoelekezwa. (alama 2)

i) Suka (kauli ya kutendata)

ii) Pa (kauli ya kutendeka)

.....
.....
.....
.....

o) Onyesha yambwa na chagizo katika sentensi ifuatayo. Babu alijengewa nyumba kwa mawe na Juma. (alama 3)

.....
.....
.....
.....
.....

p) Andika sentensi ifuatayo upya kwa kufuata maagizo uliyopewa. (alama 2)
Mzazi alishangilia matokeo ya mwana.
(Anza: Mwana)

.....
.....

q) Eleza maana mbili za sentensi ifuatayo. (alama 2)
Mama aliniletea Kanga.

.....
.....
.....

r) Yakinisha. (alama 2)
Usiponiita sitaandamana nawe.

.....
.....

s) Ainisha kitenzi katika sentensi ifuatayo. (alama 1)
Mgeni amewasili leo.

.....
.....

4. ISIMU JAMII.

1. Tofautisha kati ya uwili lugha na wingi lugha. (alama 4)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Taja sababu sita zinazosababisha watu kubadili na kuchanganya ndimi.

(alama 6)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

